

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-3-9>

УДК 336.14:352(477.64)

JEL H72, H73

І. З. Сторонянська, Л. Я. Беновська

Особливості та тенденції бюджетного забезпечення розвитку Запорізької області в умовах бюджетної децентралізації

Визначено тенденції та проблеми фінансового забезпечення розвитку Запорізької області в умовах реформи бюджетної децентралізації. Констатовано, що позитивними тенденціями стали: зростання надходжень доходів місцевих бюджетів області; зниження трансфертної залежності області від державного бюджету; формування об'єднаних територіальних громад з високим рівнем податкостроможності. Негативними тенденціями розвитку визначено: посилення диференціації фінансового забезпечення розвитку обласного центру та інших адміністративно-територіальних одиниць області, зниження темпів зростання доходів бюджету розвитку. Проведено порівняльний аналіз бюджетного забезпечення розвитку Запорізької області та інших областей Центрального регіону. Результати аналізу регіональних цільових програм області дозволили констатувати домінування соціальної складової над розвитковою та низький рівень виконання низки програм.

Ключові слова: бюджетне забезпечення, доходи бюджетів, податкові надходження, регіональні цільові програми, реформа, розвиток.

Постановка проблеми. З проведенням реформи децентралізації в Україні відбувається передача повноважень, фінансових ресурсів і відповідальності від центральних органів влади органам місцевого самоврядування, що найбільше наближені до споживачів послуг. Позитивними тенденціями впровадження реформи стало збільшення частки доходів, які знаходяться у розпорядженні місцевих органів влади, збільшення субвенцій на розвиток інфраструктури територіальних громад, покращення доступності та якості надання адміністративних послуг, підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів. Створюються умови для повноцінного функціонування та розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Проте реформування супроводжується загрозами формування фінансово неспроможних об'єднаних територіальних громад, нестабільності державної фінансової підтримки ОТГ, посиленням диференціації розвитку ОТГ і територій, що залишились не об'єднаними, низькою кваліфікацією службовців місцевих органів влади та ризиками корупційних дій щодо використання бюджетного ресурсу.

Аналіз останніх досліджень. Питання посилення централізації доходів регіонів на користь державного бюджету та необхідності проведення бюджетної децентралізації в Україні знайшли відображення у працях О. Кириленко [1], І. Лютого [2], М. Козоріз [3], Г. Возняк [4]; напрями оцінювання рівня децентралізації управління та впровадження механізмів зміцнення фінансової спроможності територій – І. Луніної [4], А. Павлюк [9], В. Письменного [5], В. Романюка [6], О. Софія, Т. Баранецького [7]; шляхи оптимізації дохідної бази місцевих бюджетів знайшли відображення у наукових працях І. Журавльової [8].

Водночас виникають питання визначення особливостей проведення реформи децентралізації залежно від типу регіону, можливості створення

життєздатних територіальних громад та усунення значних диференціацій розвитку територій. Означене обумовило вибір теми дослідження.

Метою статті є дослідження тенденцій та виявлення проблем бюджетного забезпечення розвитку Запорізької області в умовах бюджетної децентралізації.

Основні результати дослідження. У Запорізькій області, як і в більшості областей України, активно впроваджуються реформа децентралізації, адміністративно-територіальна реформа, що впливає на рівень фінансової спроможності адміністративно-територіальних одиниць, зміні відносин між державним і місцевими бюджетами. Однак Запорізька область, що є достатньо промислово розвинутим регіоном, з переважною більшістю міського населення (78%) має свої особливості формування ОТГ і проблеми впровадження реформи децентралізації влади.

1. У період проведення реформ відбувалось зростання надходжень до державного бюджету по Запорізькій області. Аналіз фінансової спроможності Запорізької області в контексті формування доходів державного бюджету показав, що у 2018 рр. відбулося зростання надходжень із Запорізької області до державного бюджету порівняно з 2017 р. Так, у 2018 р. надійшло 1222,2 млн грн доходів, не враховуючи суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість – 26 306,6 млн грн (рис. 1).

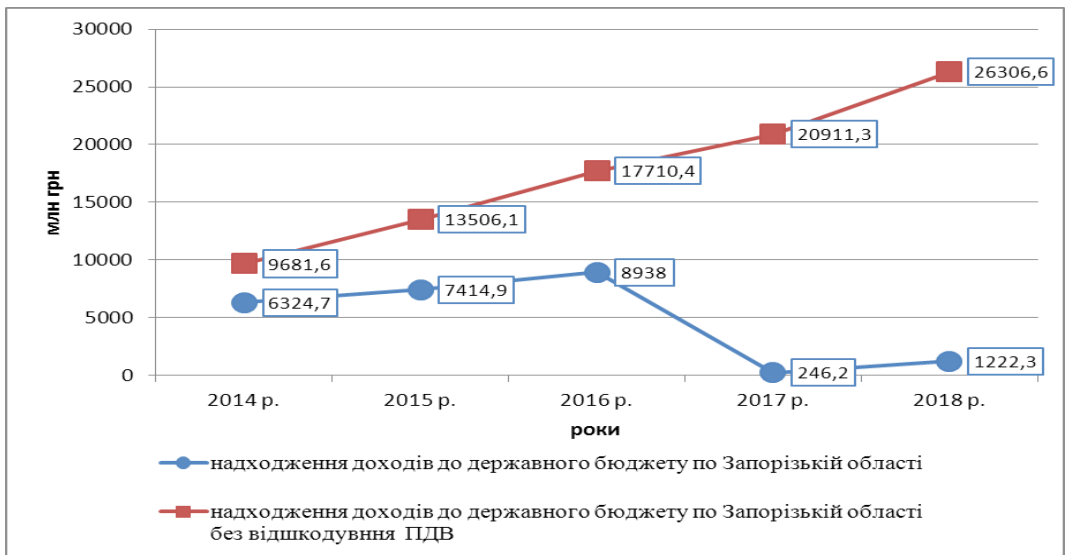

Рис. 1. Надходження до Державного бюджету України по Запорізькій області

Джерело: побудовано авторами на основі даних Державної казначейської служби України.

2. Доходи місцевих бюджетів в умовах реформи децентралізації у Запорізькій області зростали вищими темпами, ніж середні по країні. Реалізація реформи бюджетної децентралізації в напрямі зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів суттєво вплинула на дохідну частину місцевих бюджетів України. За період 2014-2018 рр. доходи місцевих бюджетів, ураховуючи трансферти Запорізької області, зросли у 3,3 раза (для порівняння, в Україні – 3,0 раза). Доходи місцевих бюджетів, не враховуючи трансферти Запорізької області, зросли у 2,7 раза (для порівняння, в Україні – 2,6 раза) (рис. 2).

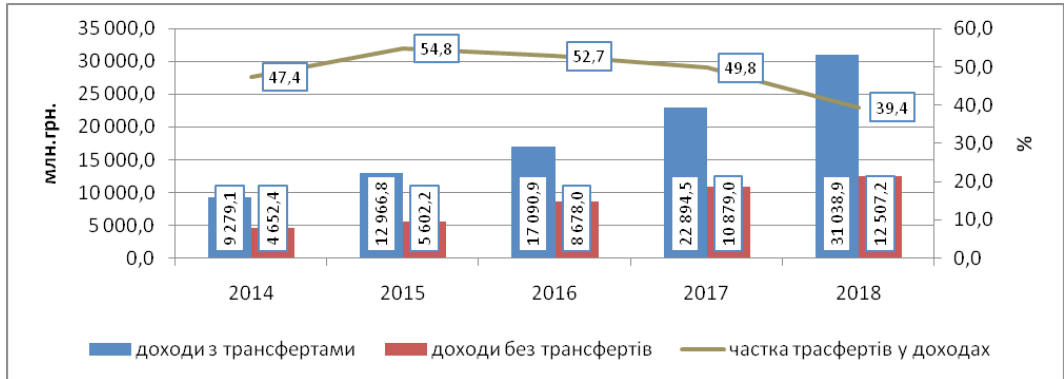

Рис. 2. Динаміка доходів місцевих бюджетів Запорізької області у 2014-2018 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі даних Державної казначейської служби України.

3. Позитивною тенденцією розвитку Запорізької області стало зниження її трансфертної залежності від державного бюджету. Зокрема, відбулось зниження частки трансфертів у доходах місцевих бюджетів Запорізької області з 54,8% у 2015 р. до 39,4% у 2018 р. (середнє по Україні у 2018 р. – 40,6%). У структурі трансфертів Запорізької області, як і України загалом, відбулось значне зростання частки субвенцій та скорочення частки дотацій з державного бюджету.

У 2018 р. обсяг доходів місцевих бюджетів Запорізької області, не враховуючи міжбюджетні трансферти, на одну особу склав 7355,2 грн, що у 2,8 раза більше, ніж у 2014 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Доходи та видатки місцевих бюджетів на одну особу у 2014 р. і 2018 р., грн

Реґіон	2014 р.				2018 р.			
	Податкові надходження	Доходи без трансфертів	Видатки	Трансферти	Податкові надходження	Доходи без трансфертів	Видатки	Трансферти
Україна	1922,5	2225,6	5222,8	2875,0	5548,4	6286,9	13614,5	7132,9
Дніпропетровська обл.	3074,7	3350,2	5343,3	2079,4	7800,4	8684,0	16091,4	6856,3
Донецька обл.	2045,2	2221,9	3751,7	1943,0	2702,2	3127,0	6787,0	3268,6
Запорізька обл.	2338,9	2619,9	5049,2	2476,0	6671,6	7355,2	15256,3	7194,6
Харківська обл.	2127,1	2399,5	5206,7	2760,4	6241,3	6826,6	13522,8	6828,5
Херсонська обл.	1367,0	1703,8	5192,0	3520,1	4294,0	5017,9	12985,5	7996,8

Джерело: побудовано авторами на основі даних Державної казначейської служби України.

4. Запорізька область характеризується високим рівнем податкових надходжень. Рівень податкових надходжень є важливим індикатором соціально-економічного розвитку територій, що відображає ступінь розвитку підприємництва. Частка податкових надходжень у доходах місцевих бюджетів, не враховуючи трансферти Запорізької області, у 2018 р. становила 90,7% (в Україні – 88,2%). Податкові надходження до місцевих бюджетів Запорізької області на одного мешканця у 2018 р. становили 6671 грн, що перевищує середнє значення цього показника в Україні та найближчих по сусідству областей, окрім Дніпропетровської.

У структурі податкових надходжень місцевих бюджетів області у 2018 р. основна частка належала податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) –

58,8%, єдиний податок – 10,7%, податок на майно – 14,2% (табл. 2). На мобілізацію надходжень від ПДФО істотно впливають такі чинники: фінансові результати суб'єктів господарської діяльності, зареєстрованих / розташованих на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці; рівень тіньового сектору економіки; кількість суб'єктів бюджетної сфери. Позитивною тенденцією є зростання частки ПДФО, що надходить до місцевих бюджетів від суб'єктів реальної економіки, а не бюджетної сфери. Загалом, за період 2014-2018 рр. надходження ПДФО до місцевих бюджетів Запорізької області зросли у 2,6 раза та склали у 2018 р. 6665 млн грн (для порівняння, Дніпропетровська – 14 233 млн грн, Донецька – 7589 млн грн, Харківська – 9775 млн грн, Херсонська – 2657 млн грн).

Таблиця 2

Структура податкових надходжень місцевих бюджетів у 2018 р., %

Податкові надходження	Україна	Дніпропетровська обл.	Донецька обл.	Харківська обл.	Херсонська обл.	Запорізька обл.
ПДФО	59,4	57,1		59,0	59,9	58,8
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	2,1	3,1	1,7	5,2	0,8	2,0
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	2,5	2,0	1,9	2,3	3,4	2,2
Податок на майно	13,4	16,4	8,9	13,2	13,4	14,2
Єдиний податок	12,7	9,4	7,5	15,1	16,2	10,7
Екологічний податок	0,9	1,6	4,5	0,6	0,2	1,8
Інші податкові надходження	8,9	10,5	7,8	4,7	6,1	10,4

Джерело: побудовано авторами на основі даних Державної казначейської служби України.

5. Особливістю розвитку Запорізької області в умовах реформи адміністративно-фінансової децентралізації є позитивна тенденція до формування ОТГ з високим рівнем податкоспроможності та високим фінансово-економічним потенціалом розвитку.

За підсумками 2018 р. податкова спроможність місцевих бюджетів Запорізької області була вищою, ніж середня в Україні. У 14 (24,5%) місцевих бюджетів індекс податкоспроможності вищий 1,1, тобто бюджети з реверсною дотацією, ще 14 (24,5%) місцевих бюджетів не підлягають вирівнюванню, а 28 (51%) місцевих бюджетів з індексом податкоспроможності, нижчим 0,9, тобто бюджети потребують базової дотації. В області лише шість місцевих бюджетів з критичним рівнем податкоспроможності нижче 0,5 (табл. 3).

6. Негативною тенденцією розвитку області стало зниження темпів зростання доходів бюджету розвитку місцевих бюджетів. Через бюджет розвитку адміністративно-територіальні одиниці реалізують проекти соціально-економічного розвитку, що іноді мають інвестиційне та інноваційне спрямування. Однак упродовж останніх років спостерігалася негативна до тенденція зниження темпів зростання доходів бюджету розвитку місцевих бюджетів Запорізької області (табл. 4).

Основним джерелом наповнення бюджету розвитку області у 2018 р. були кошти, одержані із загального фонду бюджету (97,3% загального обсягу надходжень бюджету розвитку). Іншими джерелами доходів були надходження від продажу землі (1,3%), кошти отримані від відчуження

Таблиця 3

Індекси податкоспроможності місцевих бюджетів Запорізької області, 2018 р.

Адміністративно-територіальна одиниця	Індекс податкоспроможності*	Індекс податкоспроможності до середнього по області	Індекс податкоспроможності до середнього по Україні	Адміністративно-територіальна одиниця	Індекс податкоспроможності	Індекс податкоспроможності до середнього по області	Індекс податкоспроможності до середнього по Україні
м. Енергодар	7442,60	3,67	3,77	Новоолексіївська ОТГ	1723,8	0,85	0,87
м. Запоріжжя	4201,9	2,07	2,13	Павлівська ОТГ	1719,8	0,85	0,87
Воздвижівська ОТГ	3847,4	1,90	1,95	Плодородненська ОТГ	1715,2	0,85	0,87
Комиш-Зорянська ОТГ	3530,6	1,74	1,79	Підгірненська ОТГ	1693,5	0,84	0,86
Пологівський р-н	3391,4	1,67	1,72	Бердянський р-н	1686,2	0,83	0,85
Гуляйпільський р-н	3213,0	1,59	1,63	Кирилівська ОТГ	1677,1	0,83	0,85
Василівський р-н	3089,5	1,52	1,57	Чкаловська ОТГ	1674,0	0,83	0,85
Долинська ОТГ	2670,5	1,32	1,35	Остриківська ОТГ	1641,1	0,81	0,83
Осипенківська ОТГ	2656,8	1,31	1,35	Петро-Михайлівська ОТГ	1627,1	0,80	0,82
Великоблгородська ОТГ	2606,5	1,29	1,32	Якимівська ОТГ	1619,8	0,80	0,82
Воскресенська ОТГ	2495,4	1,23	1,26	Берестівська ОТГ	1570,0	0,77	0,80
Широківська ОТГ	2456,6	1,21	1,25	м. Токмак	1511,6	0,75	0,77
Смирновська ОТГ	2410,0	1,19	1,22	Біленьківська ОТГ	1493,1	0,74	0,76
Новомиkolaївський р-н	2350,2	1,16	1,19	Приазовський р-н	1477,1	0,73	0,75
Розівський р-н	2210,5	1,09	1,12	Мелітопольський р-н	1443,5	0,71	0,73
Приморська ОТГ	2208,2	1,09	1,12	Приморський р-н	1431,3	0,71	0,73
Вільнянський р-н	2142,2	1,06	1,09	Гаврійська ОТГ	1428,2	0,70	0,72
Приазовська ОТГ	2138,3	1,06	1,08	Новобогданівська ОТГ	1413,9	0,70	0,72
Більмацький р-н	2083,7	1,03	1,06	Михайлівський р-н	1407,2	0,69	0,71
Ботіївська ОТГ	2078,5	1,03	1,05	Кам'янсько-Дніпровська ОТГ	1355,1	0,67	0,69
Малотокмачанська ОТГ	2065,9	1,02	1,05	Новоуспенівська ОТГ	1220,5	0,60	0,62
Чернігівська ОТГ	1988,5	0,98	1,01	Якимівський р-н	900,7	0,44	0,46
м. Мелітополь	1987,9	0,98	1,01	Комишувська ОТГ	850,8	0,42	0,43
Преображенська ОТГ	1982,2	0,98	1,00	Запорізький р-н	813,7	0,40	0,41
Гуляйпільська ОТГ	1974,1	0,97	1,00	Благовіщенська ОТГ	679,0	0,34	0,34
м. Бердянськ	1935,5	0,96	0,98	Водянська ОТГ	580,7	0,29	0,29
Оріхівська ОТГ	1914,5	0,94	0,97	Веселівська ОТГ	577,7	0,29	0,29
Токмацький р-н	1909,4	0,94	0,97	Середнє по області	2063,2		
Веселівський р-н	1807,5	0,89	0,92	Середнє по Україні	1973,4		
Гірська ОТГ	1775,5	0,88	0,90				

* Податок і збір з доходів фізичних осіб на одну особу.

Джерело: побудовано авторами на основі даних Запорізької ОДА.

Таблиця 4

Динаміка доходів бюджету розвитку місцевих бюджетів у 2015-2018 рр.

Регіон	Бюджет розвитку, млн грн				Бюджет розвитку на одну особу, грн				Темпи зростання бюджету розвитку, %		
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Україна	23384,5	46077,9	58619,8	72006,8	544,7	1082,0	1383,0	1718,1	197,0	127,2	122,8
Дніпропетровська обл.	2210,2	5299,1	6254,4	7939,1	674,6	1640,4	1935,7	2484,8	239,8	118,0	126,9
Донецька обл.	1313,7	1893,9	2320,8	3867,6	305,7	446,2	552,5	933,2	144,2	122,5	166,6
Запорізька обл.	708,9	1801,6	2215,2	2168,8	401,5	1036,7	1286,7	1276,6	254,4	123,0	97,9
Харківська обл.	1846,7	3401,0	4649,9	5610,4	676,1	1259,1	1726,0	2111,9	184,2	136,7	120,7
Херсонська обл.	267,3	665,7	710,1	1139,5	250,3	630,6	678,2	1102,6	249,0	106,7	160,5

Джерело: побудовано авторами на основі даних Державної казначейської служби України.

майна, що знаходиться у комунальній власності (0,64%), інші надходження 0,7% (рис. 3).

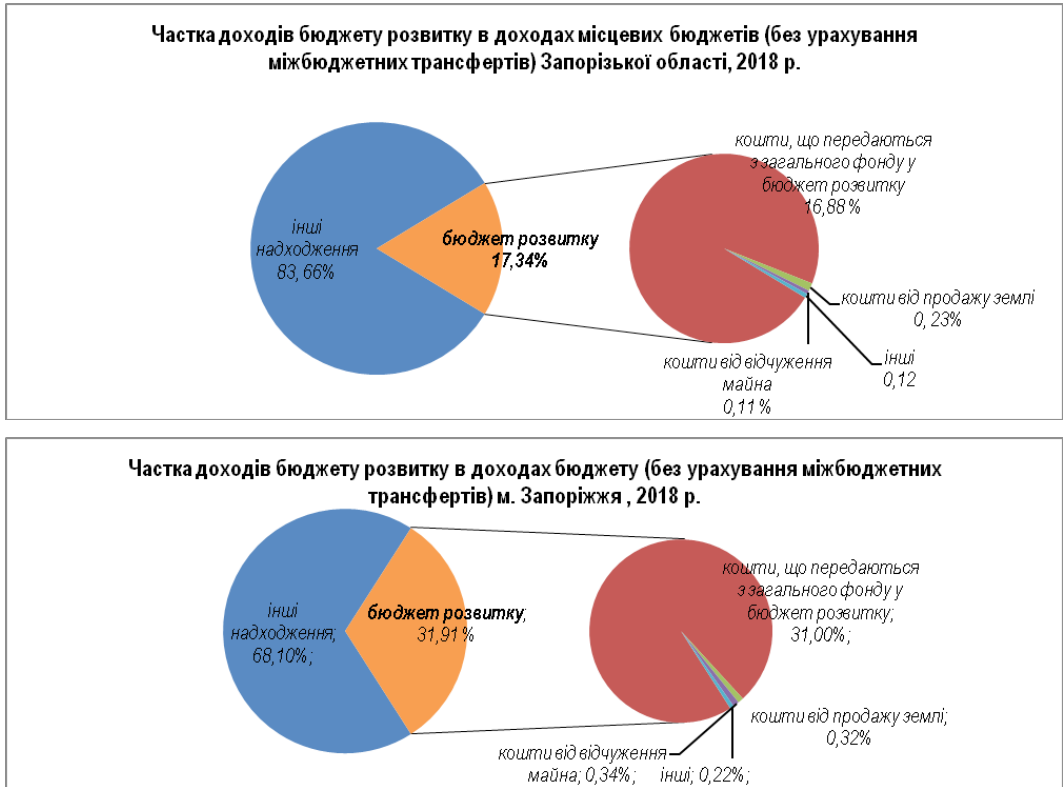

Рис. 3. Частка доходів бюджету розвитку в доходах місцевих бюджетів (без трансфертів) Запорізької області та м. Запоріжжя, 2018 р.

Джерело: побудовано авторами на основі даних Державної казначейської служби України.

7. Негативною тенденцією є посилення впродовж останніх років асиметричності за доходами бюджету розвитку адміністративно-територіальних одиниць області та обласного центру [10]. Частка доходів бюджету розвитку в доходах бюджету (без трансфертів) м. Запоріжжя у 2018 р. становила 31,91%, що майже у 2 рази більше відповідного показника обласного бюджету розвитку, що зумовлено зосередженням основного економічного потенціалу розвитку в обласному центрі та вищими можливостями акумулювання ним податкових надходжень.

8. Ключовим інструментом розвитку на регіональному рівні є регіональні (обласні) цільові програми розвитку (РЦП). Щороку в Запорізькій області реалізовується понад 50 регіональних цільових програм із загальним обсягом фінансування: 479,3 млн грн у 2016 р., 775,9 млн грн у 2017 р. та 1760,2 млн грн у 2018 р. Фактично обсяги фінансування програм зростають з року в рік, що корелює із зростанням доходів обласного бюджету. У 2018 р. частка видатків обласного бюджету на цільові програми склала 16%.

Домінування соціальної складової над розвитковою регіональних (обласних) цільових програм не дозволяє їх ефективній інтеграції з планами заходів з реалізації стратегій розвитку регіону [7]. Аналіз обласних цільових програм Запорізької області на 2016-2018 рр. засвідчив, що до суто «соціальних» можна віднести більшість програм (програми боротьби з різними типами захворювань; програми забезпечення житлом дітей-сиріт

тощо). Частина обласних програм прямо чи опосередковано орієнтовані на розвиток економічного потенціалу області, зокрема: Комплексна програма розвитку малого і середнього підприємництва в Запорізькій області на 2015-2016 роки та 2017-2018 роки, Регіональна програма з підвищення рівня енергоефективності Запорізької області на 2016-2020 роки, Програма розвитку автомобільних доріг загального користування Запорізької області на відповідні роки, Програма розвитку галузі молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах та сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах Запорізької області на 2014-2018 роки та ін.

Низка програм містять і соціальну, і розвиткову складові, між якими часто складно провести межу, оскільки часто соціальну складову можна трактувати як опосередковано розвиткову. Наприклад, збільшення кількості дитячих садків можна трактувати як суто соціальний проект. З іншого боку, наявність дитячих садків створює сприятливі умови для зайнятості батьків, мотивації молодих сімей залишатись на місцях, особливо в сільській місцевості, що вже трактується як економічна (розвиткова) складова.

Таким чином, можна констатувати, що в обласних цільових програмах Запорізької області соціальна й розвиткова складові співрозмірні із деяким переважанням соціальної складової. Водночас європейський підхід виходить з тези, що регіональна політика – це передусім політика розвитку, яка пріоритетизує заходи, спрямовані не на безпосереднє вирішення соціальних, екологічних чи інфраструктурних проблем, а на розкриття економічного потенціалу територій, збільшення продуктивності їхньої економіки, прибутковості місцевого бізнесу та рівня доходів населення. А це, відповідно, створює умови для загального підвищення соціальних стандартів та якості життя.

Слід наголосити, що за суттєвого зростання обсягів фінансування регіональних цільових програм їх реалізація пов'язана з такими програмними аспектами:

- низький рівень виконання низки програм, серед них: Цільова соціальна програма протидії ВІЛ-інфекцій / СНІДу в Запорізькій області на 2015-2018 роки, Програма розвитку рекреаційно-курортного комплексу та туризму в Запорізькій області на 2016-2020 роки та інші;
- незважаючи на деталізовані методичні рекомендації щодо розроблення, моніторингу та звітності регіональних цільових програм, вимоги щодо відповідності цих програм стратегічним і операційним цілям регіональних стратегій розвитку не існує, що не зобов'язує розробників і виконавців програм узгоджувати цілі, завдання й заходи програм із стратегічними та операційними цілями та завданнями регіональних стратегій;
- велика кількість головних розпорядників коштів і програм. Незважаючи на фрагментарний характер взаємодії виконавців і співвиконавців за окремими заходами у межах однієї програми, в механізмах реалізації регіональних цільових програм не передбачається взаємодія заходів для досягнення комплексних завдань (вирішення проблем), які охоплюють різні сфери (галузі).

Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР) є джерелом державного співфінансування проектів регіонального розвитку, що відповідають регіональним стратегіям розвитку. У роз'ясненнях Мінрегіону щодо підготовки проектів до ДФРР визначено, що кошти ДФРР мають скеровуватись на «проекти розвитку», які створюють можливості для розвитку громад, розвитку робочих місць, інвестицій в людський капітал тощо. Однак аналіз

змісту проектів, які фінансувались за кошти фонду у 2016-2018 рр., не підтверджують цю тезу. У 2016 р. з коштів ДФРР у Запорізькій області було профінансовано 52,51 млн грн. На цю суму реалізовувалось 12 проектів, 9 з яких спрямовувались на розбудову систем водопостачання (табл. 5).

Таблиця 5
Фінансування проектів за кошти Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), 2016-2018 рр., тис. грн

Проекти	За кошти ДФРР (постанова КМУ від 18.03.2015 р. № 196)		За кошти місцевих бюджетів	
	передбачено	проведено касових видатків	передбачено	проведено касових видатків
2016 р.	98 472,62	52 519,20	12 344,14	7954,59
2017 р.	195 305,25	138 856,102	114 501,389	70 609,917
У т. ч.				
Перехідні проекти, реалізація яких здійснювалась у 2017 р. за кошти ДФРР	69 326,900	33 341,658	8994,127	7140,697
Проекти у сфері фізичної культури та спорту	20 704,602	18 738,995	2824,151	1908,493
Проекти соціальної сфери	8532,374	7275,747	2556,835	2556,256
Проекти з енергозбереження	15 937,513	11 253,517	3704,807	1260,032
2018 р.	114 501,389	70 609,917	24 712,428	20 975,239
У т. ч.				
Перехідні проекти, реалізація яких здійснювалась у 2018 р. за кошти ДФРР	21 054,729	11 536,054	2924,177	2862,465
Проекти у сфері фізичної культури та спорту	19 098,214	15 265,689	2122,025	1615,716
Проекти соціальної сфери	41 110,156	27 209,749	6231,279	3936,942
Проекти з енергозбереження	49 511,944	41 779,400	5808,621	5276,784

Джерело: побудовано авторами на основі даних Державного фонду регіонального розвитку.

У 2018 р. обсяги профінансованих видатків за кошти ДФРР склали 138,9 млн грн. За ці кошти продовжувалась реалізація 11 проектів попереднього року, а також 10 проектів у сфері фізичної культури та спорту, 2 проекти соціальної сфери, 7 проектів з енергозбереження. Більшість з них зорієнтовані на вирішення поточних локальних проблем. Подібна картина спостерігалась і у 2018 р.: 70,6 млн грн ресурсу ДФРР спрямовувались на проекти за такими ж групами, однак кількість проектів суттєво знизилась через зростання їхньої вартості.

Мінрегіон України всіляко намагається мотивувати підготовку економічних (розвиткових) проектів, однак значна кількість поданих і підтриманих регіональних проектів ДФРР, які формально відносяться до Плану заходів із реалізації Стратегії, надалі орієнтовані на вирішення поточних соціальних проблем. Відповідно, ДФРР на сьогодні ще не відбувся як інтегратор проектів розвитку характеру, зокрема – для заходів регіональних цільових програм.

Висновки. Запорізька область має достатній фінансово-економічний потенціал розвитку, що в умовах бюджетної децентралізації проявляється у стабільному зростанні доходів місцевих бюджетів, зростанні податкових надходжень і зниженні трансфертної залежності місцевих бюджетів

від державного. В умовах проведення реформи децентралізації та адміністративно-територіальної реформи в області активно формуються об'єднані територіальні громади, більшість з яких з високою фінансовою спроможністю.

Негативними тенденціями розвитку області є посилення впродовж останніх років асиметричності розвитку між обласним центром та іншими адміністративно-територіальними одиницями області; відбувається зниження темпів зростання частки доходів бюджету розвитку у доходах місцевих бюджетів, порівняно низькою є частка капітальних видатків; існує домінування соціальної складової над розвитковою регіональних (обласних) цільових програм розвитку.

Список використаних джерел

1. Кириленко О. П. Досягнення стратегічних орієнтирів удосконалення міжбюджетних відносин в Україні. *Фінанси України*. 2013. № 8. С. 19-28.
2. Лютий І. О. Теоретико-методологічні засади бюджетної політики. *Фінанси України*. 2009. № 12. С. 13-19.
3. Сторонянська І. З., Козоріз М. А., Давимука С. А., Возняк Г. В. та ін. *Управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів Львівщини: проблеми та напрями підвищення ефективності*: наук. доповідь. Львів: ІРД НАН України, 2013. 93 с.
4. Луніна І. О. Міжбюджетні відносини в Україні: концептуальні підходи до реформування. *Економіка України*. 2002. № 5. С. 10-16.
5. Письменний В. В. *Теоретико-методологічні аспекти формування місцевих бюджетів*: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 468 с.
6. Романюк В. Оценка степени децентрализации государственного управления в РК. *Виктор Романюк*: сайт. URL: http://www.romanyuk.com/2007/03/post_7.html
7. Софій О., Баранецький Т. Регіональні цільові програми в контексті становлення політики регіонального розвитку на прикладі Львівської області: аналітична записка. Львів, 2017. *ГО «Діалог»*: сайт. URL: <http://dialog.lviv.ua/regionalni-tsilovi-programi-v-konteksti-stanovlennya-politiki-regionalnogo-rozvitku-na-prikladi-lvivskoyi-oblasti>
8. Журавльова І. В. Оптимізація дохідної бази місцевих бюджетів. 2017. *Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця*: сайт. URL: http://www.hneu.edu.ua/web/public/moved/hneu/NAUKA/Nauka/prezentacii_kafedr/Optimizacija-dohidnoi-bazi-miscevih-bjuzhetiv.pdf
9. Павлюк А. П. Економічні аспекти формування спроможних територіальних громад в Україні. *Стратегічні пріоритети. Серія: Економіка*. 2016. № 1(38). С. 137-146.
10. Сторонянська І. З., Беновська Л. Я. Просторові асиметрії економічного розвитку в умовах адміністративно-фінансової децентралізації. *Економіка України*. 2018. № 2. С. 50-65.

References

1. Kyrylenko, O. P. (2013). Dosyahnennya stratehichnykh oriyentyriv udoskonalennya mizhbyudzhetykh vidnosyn v Ukraini [Achievement of strategic guidelines for the improvement of intergovernmental fiscal relations in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 8, 19-28. [in Ukrainian].
2. Lyutyi, I. O. (2009). Teoretyko-metodoloyichni zasady byudzhethoi polityky [Theoretical and methodological foundations of fiscal policy]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 12, 13-19. [in Ukrainian].
3. Storonyanska, I. Z., Kozoriz, M. A., Davymuka, S. A., & Voznyak, H. V., et al. (2013). Upravlinnya finansovymi resursamy mistsevyykh byudzhetyv L'vivshhyny: problemy ta napryamy pidvyshchennya efektyvnosti [Management of the analyzed resources of local budgetary structures in Lviv region: problems and directions of increase of efficiency]: Scientific report. Lviv: IRR NASU. [in Ukrainian].
4. Lunina, I. O. (2002). Mizhbyudzhetni vidnosyny v Ukraini: konceptual'ni pidkhody do reformuvannya [Intergovernmental relations in Ukraine: conceptual approaches to reform]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 5, 10-16. [in Ukrainian].
5. Pysmennyi, V. V. (2018). Teoretyko-metodoloyichni aspekty formuvannya mistsevyykh byudzhetyv [Theoretical and methodological aspects of the formation of local budgets]. Ternopil: TNEU. [in Ukrainian].
6. Romanyuk, V. (2007). Otsenka stepeni detsentralizatsii gosudarstvennogo upravleniya v RK [Assessment of the degree of decentralization of public administration in the Republic of Kazakhstan]. *Viktor Romanyuk*: website. Retrieved from http://www.romanyuk.com/2007/03/post_7.html [in Russian].
7. Sofiy, O., & Baranetskyi, T. (2017). Rehional'ni tsil'ovi prohramy v konteksti stanovlennya polityky rehional'nogo rozvytku na prykladi L'vivskoyi oblasti [Regional target programs in the context of development of regional development policy based on the example of Lviv region]: Analytical report. *NGO Dialogue*:

- Website. Lviv. Retrieved from <http://dialog.lviv.ua/regionalni-tsilovi-programi-v-konteksti-standovlennya-politiki-regionalnogo-rozvitku-na-prikhadi-lvivskoyi-oblasti> [in Ukrainian].
8. Zhuravlyova, I. V. (2017). Optymizatsiya dokhidnoyi bazy mistsevykh byudzhativ [Optimization of local budget revenue base]. *Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics*: Website. Retrieved from http://www.hneu.edu.ua/web/public/moved/hneu/NAUKA/Nauka/prezentacii_kafedr/Optimizacija-dohidnoibazi-miscevih-bjudzhativ.pdf [in Ukrainian].
 9. Pavlyuk, A. P. (2016). Ekonomichni aspekty formuvannya spromozhnykh terytorial'nykh hromad v Ukraini [Economic aspects of the formation of capable territorial communities in Ukraine]. In *Stratehichni priorityety. Seriya: Ekonomika [Strategic Priorities. Series: Economics]*: Vol. 1(38) (pp. 137-146). [in Ukrainian].
 10. Storonyanska, I. Z., & Benovska, L. Ya. (2018). Prostorovi asymetriyi ekonomichnopo rozvytku v umovakh administratyvno-finansovoyi detsentralizatsiyi [Spatial asymmetries of economic development in conditions of administrative and financial decentralization]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 2, 50-65. [in Ukrainian].

Storonyanska I. Z., Benovska L. Ya. Features and tendencies of budgetary provision of Zaporizhzhya region development in the conditions of budget decentralization.

The purpose of the article is to study trends and identify problems of budgetary provision of the development of Zaporizhzhya region in the context of budgetary decentralization reform. Methods of systematic and comparative analysis, graphical visualization, generalization and statistical methods were used for the study. The article examines the impact of decentralization reform on the financial provision of social and economic development of administrative and territorial units of Zaporizhzhya region. The comparative analysis of the budgetary provision of the development of Zaporizhzhya region and other regions of the Central region is conducted. The article describes the trends and problems of Zaporizhzhya region development. The following positive trends were revealed: increase of revenues to local budgets of the region; reduction of transfer dependence of the region on the state budget; formation of high-taxation CTCs. The negative tendencies of development were: increase of differentiation of financial provision of the development of the regional center and other administrative and territorial units, reduction of the growth rate of revenues to the development budget of Zaporizhzhya region. Attention is drawn to the fact that under the conditions of decentralization reform and administrative and territorial reform, consolidated territorial communities are actively being formed in the Zaporizhzhya region, most of them with high financial capacity, which testifies to the high potential of regional development. The article analyzes the regional target programs of Zaporizhzhya region and clarifies the possibilities of their integration with the Action Plans for implementation of the Regional Development Strategies. The dominance of the social component over the development of regional target programs and low level of implementation of a number of programs are emphasized.

Keywords: budgetary provision, budget revenues, tax revenues, regional target programs, reform, development.

Сторонянська Ірина Зеновіївна – доктор економічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи «ДУ Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: istoron@i.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0237-1409>).

Storonyanska Iryna Zenoviyivna – Dr.Sci. (Econ.), Prof., Deputy Director for scientific work of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Беновська Лілія Ярославівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: lbenovska11@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6987-5724>).

Benovska Liliya Yaroslavivna – Ph.D. (Econ.), Senior Researcher of the Department of regional financial policy of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 11.09.2019 р.